

A „kegyelem rózsá-köntöse”

Szegedi Kovács György: *Enyhítő körülmények*

Vörösmarty Társaság, 2014

„Rossz voltam, s te azt mondtad, jó vagyok. / Csúf, de te gyönyörűnek találtál. / Végig hallgattad mindig, amit mondtam. / Halandóból így lettem halhatatlan.” Pilinszky János *Átváltozás* című költeményének intertextuális sorai szövik át Szegedi Kovács György *Enyhítő körülmények* kötetének címadó versét. Szegedi Kovács György költői világában a belső küzdelmeiben vívódó ember Isten enyhítő körülményeiben talál megnyugvást. Csakúgy, mint Pilinszky idézett versében: a rossz és a jó, a csúf és a gyönyörű, a hallgatás és a mondás, a halandóság és a halhatatlanság ambivalens feszültségét az isteni kegyelem tudja feloldani.

Szegedi Kovács György 1959-ben született eológus, költő: a hívő ember belső küzdelmeit, evilági tapasztalatait és a túlvilági lét misztikumát közvetítő lírikus. Az 1990-es évektől rendszeresen jelennek meg versei: többek között a *Hitel*, a *Kortárs*, az *Új Ember*, a *Tiszatáj*, az *Életünk*, az *Új Forrás*, a *Bárka*, a *Napló*, a *Magyar Napló* és a *Vár* folyóiratokban. 2014-ben megjelent *Enyhítő körülmények* című kötete (*Kis tüzek*, *Vigaszág*, *Pompeji mozaikok*, *Vére körmöm alatt*, *Vezércsel* versválogatásai után) az eddigi lírai termés méltó folytatása. A legújabb kötet 46 miniatűr műremeke is azt bizonyítja, hogy Szegedi Kovács György metafizikus költő. A transzcendens lét titkait kutató tömör líraisága Pilinszky, misztikus tapasztalatainak bizonyossága Rónay költészetével rokonítható. „Gyötrelmeink felhőátvonulásaiban” a lét titkait fürkésző ember kételyei a transzcendens rejtelmeket kutató Pilinszky-féle líra folytatásának tekinthető. Isten közelsége után vágyakozó Pilinszky („Eljut hozzád a panasom? /

Hiába ostromollak? / Köröskörül a félelem / zátonyai ragyognak. / Számíthatok rád istenem?” – *Panasz*) és Isten kifürkészhetetlen titkát kereső Szegedi Kovács („Kérdéseinkre nincs válasz, uram? / Hol hallgat? / Hol lapít / a kifürkészhetetlen / a színek hangulata mögé bújt reménység?” – *Kérdéseink*) faggatózó vallomásokban közvetítik az emberi lélek kétségbeesett vívódásait. Ugyanakkor a „kézzel fogható hit” bizonyossága, az Istennel való találkozás reménysége Rónay költői világával mutat rokonságot. Rónay György *Jelenlét* és Szegedi Kovács *Fényképalbum* című alkotásaiban Isten alakja jelképpé válik: mindkét költemény a természeti jelenségekben is fellelhető isteni gondviselés felismeréséről szól. Rónaynál Isten lábnyma dereng „felhők és csillagok közt. /... fűben, virágban, / állatok ámuló szemében / emberek arcán”; Szegedi Kovács Isten *Fényképalbum*-mába lapozva pillantja meg az Urat „falevélen / virágszirmon / lepkeszárnyon. / Pillangó nemzedékek / szárny-képei” mögött. Bár Szegedi Kovács szemlélete megegyezik a keresztény metafizikus költők világképével, a líráján átsugárzó misztikus hang („a csöndbe költözött ikon”, a szobába „belopódzó tömjén illat”, „közös sebünk zsúfolt Mennysországa”, „a kereszt-arcú szeretet” bizonyossága) eredeti, egyéni lírai világot mutat.

Az *Enyhítő körülmények* tudatosan szerkesztett kötet. A *Háromsoros* nyitó verset 45 lírai műalkotás követi egészen az *Epilógusig*. „Áthúzza szívemen / vanília ízű pengéjét / a sápadt őszi reggel”: a Pilinszky-, József Attila-, Kosztolányi-allúziókkal átszótt *Háromsoros* tömör líraisága kiválóan érzékelteti a XXI. századi ember életérzé-

sét. A kötet többi költeménye a gyermeklét viszontagságaitól a felnőttkor gyötrelmeiben át vezeti az olvasót az öregkor bölcsességéig, a „szigony-érett” megváltásig. Az emberi életút színterei az *Epilógussal* zárulnak, ahol az Úr drámája a krisztusi sors beteljesülésével ér véget. A kötet első fele a gyermekkori emlékeket, második része a felnőttlét küzdelmeit, majd „a kegyelem rózsza-köntösébe” beleolvadó s végül célját a transzcendens világban megtaláló ember sorsát mutatja be.

A morálfilozófiai kérdéseket is fejtegető kötetben a gyermek ontologikus szimbolikával rendelkező költői motívum. Szegedi Kovács a gyermek jelentésárnyalatainak gazdagságát (ártatlanság, büntelenség, rácsodálkozás, kíváncsiság, csodavárás, vágyakozás, félelem, riadalom), a képmotívum verscímeiben is visszatérő (*Önarckép, Csoportkép, Fénykép, Tükkörkép, Fényképalbum*) konnotációs jelentéseivel hozza összefüggésbe. Ezeket a műalkotásokat többnyire a lét pillanatait megörökítő fényképek által felidézett emlékek ihletik. Az említett lírai darabokban a kép motívuma nem csupán a verscímeiben fordul elő, hanem az életkorszakok komplementer viszonyának lelki tereit is meghatározza. A képek az élet pillanatnyi villanófényeit: a kétkedő-reménykedő kisgyermek, a szorongó-gyöttrődő felnőtt, majd a gyermeki fohászbán ismét megnyugvást találó, Isten fényképalbumát lapozó öregedő ember megpróbáltatásait vetítik.

A kötet több versének (*Önarckép, Vonat, Út, Kőárokban ősszel*) visszatérő motívuma az utazás, mint a múltó idő és az életút (születés-élet-halál) metaforája. A gyermekkorban elinduló; az út nehézségeit végigjáró; kitaposott gyalogúton is eltévelyedő ember az Úr végtelen erdejében bolyong, míg imával, fohászodással az isteni kegyelemben kiutat talál; s készen áll az utolsó nagy utazásra, az Örökkévalóval való ta-

lálkozásra. Szegedi Kovács verseinek spirituális üzenete, hogy csakis a „szívünkben lüktető” isteni szeretetben lehet megérkezni, hazatalálni: „Nem úgy indultunk neki, / hogy találkánk lenne / az Örökkévalóval, / ... mentünk egyre beljebb, / a kibontott hajú erdőn át. / ... és levetkőzött az Isten meztelenre. ... / s izzó lávaként kerített be minket / a folyékony szeretet” (*Kőárokban ősszel*). Az idézett verssorok mellett a kötet számos költeménye bizonyítja Szegedi Kovács lírájának eredetiségét, magabiztos komplex költői képeinek használatát. Noha a költő legújabb kötetén is érződik a Pilinszky-líra jótékony hatása, Szegedi Kovács saját hangján közvetíti a túlvilág rejtelmét ég és föld között. Gyakran alkalmaz olyan kötőjeles bibliai-metaforikus szóösszetételeket, mint kenyérszó, kereszt-arc, szigony-érett megváltás, méz-illatú jövő, tövises-lábú aggodalmaskodás, kereszt-árnyék, bánat-szántott tenyér. A bibliai motívumokkal átszőtt, összetett metaforák szép példája a horatiusi és a késő modern keresztény hagyománnyal is dialógust folytató, metaforikus-metonymikus költői képekben gazdag *Félelmeimből kimetszem* vers zárlatának egyedülálló nyelvi leleménye:

„Félelmeimből kimetszem
a tisztesség csont-merev görceit,
vétkeim tüzének
visszaharapó lángjait,
az arany középutat,
s a remény, míg szívemen remeg,
beleolvadok a kegyelem
rózsza-köntösébe.”

Szegedi Kovács György meggyőződése, hogy az evilági gyötrelmeiben vívódó ember a túlvilági kegyelemben találhat vigaszt, megnyugvást. Lírai műalkotásaiba beszűrődő transzcendens sejtelmek, misztikus tapasztalatok révén közvetíti Isten enyhítő körülményeit.

Sebők Melinda

SEBŐK MELINDA (1979) irodalomtörténész, kritikus, tanár. A KRE BTK egyetemi adjunktusa, a *Vár* szerkesztője. Budapesten él.